

YMPÄRISTÖOHJELMA 2023

VASARA, HELSINGIN YLIOPISTON GEOLOGINEN KERHO R.Y.

Aaro Sariola & Maija Havusela
02/2023

1. JOHDANTO

Vasara, Helsingin yliopiston geologinen kerho r.y. kantaa suuren vastuun toiminnastaan ympäristöystävällisesti ja kannustaa kaikkia jäseniään tekemään kestäviä valintoja niin järjestön toiminnassa kuin tavallisessa arjessaan. Tämä ohjelma on laadittu ohjeistamaan kerhon kaikkia jäseniä ympäristövalintojen parissa vuonna 2023.

2. YMPÄRISTÖOHJELMAN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

Ympäristöohjelman tavoite on varmistaa Vasara r.y:n toiminnan ympäristökuormituksen minimointi ja kannustaa jäsenistöä kohti ympäristöystävällisempiä valintoja. Ympäristöohjelmassa on eritelty kestävä kehityksen mukaisia ympäristöohjeita toiminnan eri osa-alueille ja jaettu vastuuta näiden ohjeiden toteuttamisesta. Joka vuosi ympäristöohjelma antaa uusia tavoitteita, joihin järjestö pyrkii näyttäen tavoitteellista esimerkkiä jäsenistölleen.

Ensimmäistä ympäristöohjelmaa lähdettiin laatimaan arvioimalla ensin järjestön silloista toimintaa. Vallitsevia käytäntöjä arvioitiin kestävä kehityksen periaatteiden pohjalta, ottaen huomioon kestävä kehityksen kolme eri ulottuvuutta: ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys. Kestävä kehityksen mukaisiksi todetut käytännöt kirjattiin ympäristöohjelmaan ja muutosta kaipaavien käytäntöjen tilalle pohdittiin korvaavia vaihtoehtoja. Vaihtoehtoisten toimintatapojen vaikutuksia arvioitiin etukäteen, esimerkiksi puntaroimalla niiden etuja ja haittoja.

Tässä ympäristöohjelmassa on huomioitu HYY:n kestävä kehityksen suunnitelman tavoitteet sekä HYYn Ympäristövaliokunnan järjestöille suunnattu ympäristöohjeistus.

3. YMPÄRISTÖVASTAAVAT

Vuodelle 2023 Vasaralle on nimetty kaksi ympäristövastaavaa: Aaro Sariola ja Maija Havusela. Ympäristövastaavat valvovat, että ympäristösuunnitelmaa noudatetaan, sekä tarvittaessa päivittävät sitä. Vasaran virkailijat voivat ottaa ympäristövastaaviin yhteyttä missä tahansa ympäristöasioihin liittyvissä kysymyksissä ja ongelmissa. Ympäristövastaavat tekevät tiivistä yhteistyötä Vasaran muiden virkailijoiden ja hallituksen sekä HYYn Ympäristövaliokunnan kanssa. Ympäristövastaavat ovat käyneet Ympäristövaliokunnan järjestämän ympäristökoulutuksen. Ympäristövastaavat auttavat muita virkailijoita ja hallitusta toteuttamaan tässä suunnitelmassa mainittuja asioita ympäristön eteen.

4. JÄRJESTÖN OPISKELIJATILAT

Vasaralla on käytössään Kumpulan kampuksella kaksi opiskelijahuonetta: Kasvis ja Suppa. Kasvis sijaitsee geologian ja maantieteen laitoksen C-siiven päädyssä. Kasvis toimii geologian opiskelijoiden pääasiallisena taukotilana ja kahvihuoneena. Suppa on maantieteen opiskelijoiden MaO:n kanssa jaettu opiskelijahuone, joka sijaitsee valopihan perällä. Huonetta käytetään lähinnä kokous- ja ryhmätyötilana.

4.1. Energiansäästö

Kumpulan kampuksen vahtimestari sammuttaa alkuillalla opiskelijahuoneiden valot, mikäli ne ovat jääneet päälle. Vallitseva käytäntö on, että viimeinen Kasvikselta poistuva sammuttaa päivän päätteeksi huoneen valot. Supasta puolestaan sammutetaan valot aina kun huone jää tyhjäksi. Vasaran käyttäessä muita tiloja (esim. Klusteri), sammutetaan aina valot tiloista poistuttaessa, mikäli tilasta poistuja on viimeinen.

Energiaa käytetään aina mahdollisimman säästeliäästi. Esimerkiksi juhlia järjestettäessä tiskikone käynnistetään aina täytenä ja käsin tiskattaessa tiskataan mahdollisimman monta astiaa samalla vedellä, kuitenkin hygieenisuys huomioiden. Tilojen käytössä käyttämättömät sähkölaitteet ovat suotavaa irrottaa pistorasiasta ja sammuttaa laitteet aina, kun niitä ei käytetä. Talvella tiloja ei tuuleteta kylmimpien säiden aikaan, jotta lämpöä ei karkaa.

4.2. Jätteet

Jätteiden osalta järjestön ensisijainen tavoite on jätemäärän minimointi. Tarpeettoman jätteen syntymistä ehkäistään esimerkiksi välttämällä turhaa tulostamista ja käyttämällä ensisijaisesti keraamisia astioita. Opiskelijahuoneiden jätteet lajitellaan seuraavasti: sekajäte, biojäte, pullot ja tölkit (myös pantittomat), lasijäte, pahvit, kartongit ja muovi. Astioissa pitää olla selkeät merkinnät, mikä astia kuuluu millekin jätteelle. Seka- ja biojäteastioiden tyhjentämisestä vastaavat yliopiston siivoojat. Muovit, pullot ja tölkit, pahvit ja kartongit sekä lasijäte viedään säännöllisesti kasvisvastaavien (Antti Tynjälä ja Anna Pajunen) toimesta Physicumien alakerrassa olevaan kierrätyspisteeseen.

Kasviksen jääkaappia valvotaan niin, että kaikki pilaantuneet ruoat heitetään pois. Ylijäämäruoat käytetään esimerkiksi kokoustarjoiluissa tai tarjotaan jäsenille. Jokainen merkitsee omat ruoat, muuten ruokia pidetään yhteisinä. Jos merkityt ruoat ovat olleet jääkaapissa useamman kuukauden ajan, ne heitetään pois (jos pilaantuneita) tai käytetään Vasaran toiminnassa. Vuoden lopuksi käydään läpi kaapeissa olevat vanhat ruoat.

4.3. Kahvimyynti

Opiskelijahuoneelle hankitaan luonnonmukaisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti tuotettua Reilun kaupan kahvia (liite 1). Suodatinpusseina käytetään valkaisuherättömiä, täysin biohajoavia ja esimerkiksi FSC-sertifioituja ja Joutsenmerkittyjä suodatinpusseja. Kahvimaitona suositetaan kasvismaitoa, esimerkiksi kauramaitoa tai soijamaitoa. Kahvia ja teetä nautitaan opiskelijoiden omista mukeista, jotka tiskataan käytön jälkeen. Kasvihuoneelta löytyy myös yhteiseen käyttöön tarkoitettuja astioita ja mukeja, jotka tiskataan käytön jälkeen. Kertakäyttöastioita tai -aterimia ei käytetä.

4.4. Opiskelijahuone Suppa

Supassa on vain pieni sekajäteastia roskille. Supan kierrätettävät jätteet tuodaan Kasviksen kierrätysastioihin.

5. HANKINNAT

Vasara noudattaa kaikkiin järjestön toimintaan liittyvissä hankinnoissa kestävän kehityksen periaatteita ja arvioi hankintojensa ympäristövaikutukset. Suuremmissa hankinnoissa periaatteiden noudattamista valvoo Vasaran hallitus. Hankinnat hankitaan käytettyinä, esimerkiksi kierrätyskeskuksista. Elektroniikkalaitteet yritetään ensisijaisesti korjata, muussa tapauksessa kasvisvastaavat ja ympäristövastaavat huolehtivat elektroniikkajätteen asianmukaiseen kierrätyskeskukseen.

6. JÄRJESTÖN TOIMINTA

6.1. Kokoukset

Järjestön kokouksien tarjoilut ovat vegaanisia, ja suositaan lähi- ja luomuruokaa, satokauden hedelmiä sekä Reilun kaupan tuotteita budjetin rajoissa. Kokoustarjoilu mitoitetaan niin, että ylimääräistä jätettä ei syntyisi ja kulut pysyisivät kohtuullisina. Kokouksissa ei käytetä kertakäyttöastioita (kohta 4.3). Kokousten asiakirjat ovat vain sähköisessä muodossa.

6.2. Julkaisutoiminta

Vasaran jäsenlehti Holoseenin sanomat on siirretty kokonaan digitaaliseen muotoon vuonna 2019. Vuonna 2023 lehteen ideoidaan ympäristöaiheisia, ajankohtaisia artikkeleja.

6.3. Saunaillat ja muut illanvietot

Illanviettojen tarjoilut valmistavat isännät ja emännät. Raaka-aineiden hankinnassa on huomioitava kestävän kehityksen periaatteet ja harkita määrä sopivaksi osallistujille. Ostokset budjetoidaan niin, että on mahdollista suosia esimerkiksi Reilun kaupan tuotteita tai Joutsenmerkillä varustettuja tuotteita. Tarjoilut tehdään vegaanisena, kuitenkin huomioiden allergiat. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään hävikkiruokaa, joita tarjoavat esimerkiksi ResQ, Fiksuruoka tai Matsmart.

Kierrätys suoritetaan kulloistenkin tilojen kierrätysmahdollisuuksien mukaan. Mahdollisuuksien mukaan käytetään aina kestoastioita ja vältetään kertakäyttöastioita. Mikäli käytetään kertakäyttöastioita, käytetään kierrätettäviä astioita (esim. pahvimukeja).

6.4. Juhlat

Mikäli juhlien tarjoilu toteutetaan Vasaran toimesta, otetaan huomioon samat asiat kuin edellisessä kohdassa. Tarjoilut tehdään aina vegaanisena, allergiat huomioiden. Lisäksi juhlissa tarjottavat juomapullot/tölkit kerätään jätesäkkeihin, riippumatta siitä ovatko ne pantillisia vai eivät, ja niiden kierrätyksestä vastaavat juhlien järjestäjät tai sopimuksen mukaan esimerkiksi Vasaran isännistö. Järjestön juhlat pidetään pääsääntöisesti Alina-salissa, jonka keittiöstä löytyy jätteiden lajitteluastiat. Jätepiste löytyy kellarista, joka on tuttu kaikille Alina-koulutuksen käyneille.

Juhlien koristeluissa käytetään käytettyjä materiaaleja, kuten Vasaran pestäviä pöytäliinoja, valmiita valoja ja jäsenten omia koristeita. Koristeita voi myös vuokrata, lainata tai askarrella itse. Teemapukeutumisessa suositellaan käytettyjä asusteita, esimerkiksi kirpputoreilta hankittuja. Jäsenet voivat myös vaihtaa asusteita keskenään.

Mikäli Vasara on isännöivä järjestö, Vasara pyytää kutsuttuja järjestöjä suosimaan aineettomia lahjoja. Vastaavasti, jos Vasara on kutsuttu toisen järjestön vuosijuhlille, Vasara antaa aineettomia lahjoja. Aineeton lahja voi olla esimerkiksi isännöivän järjestön nimissä tehty lahjoitus jollekin hyväntekeväisyysjärjestölle. Laulukirjojen kohdalla suositaan digitaalisia laulukirjoja.

6.5. Kulkeminen tapahtumiin

Tapahtumiin kulkemisessa suositetaan julkista liikennettä. Mikäli Vasara järjestää ekskursion ulkomaille tai esimerkiksi risteilyn, kompensoidaan päästöt sijoittamalla sopivaan kompensointikohteeseen, esimerkiksi metsien tai soiden suojeluun. Aina käytettäessä lentokonetta tai laivaa mietitään ensin, voisiko käyttää jotain muuta kulkumuotoa. Esimerkiksi ekskursiokohde voisi olla Euroopassa junayhteyksien varrella tai risteilyn sijaan voidaan kokeilla jo suosioon noussutta spora-risseä.

6.6. Tapahtumien järjestäminen

Ympäristövastaavat ovat mukana tapahtumien suunnittelussa ja valvovat, että tapahtumat suunnitellaan ja järjestetään tässä ympäristöohjelmassa mainittujen kriteerien mukaan. Tapahtumien järjestäjien tulee aina olla yhteydessä ympäristövastaaviin, jos havaitsevat ympäristön huomioimisessa puutteita.

7. TOTEUTUS, SEURANTA JA KEHITYS

Vasaran ympäristöohjelma jaetaan Vasaran nettisivuilla, jossa se on kaikkien jäsenten sekä virkailijoiden luettavissa, jotta he voivat osallistua ohjelman kehittämiseen. Ympäristövastaavat jakavat jäsenille sähköisen lomakkeen, jonka kautta he voivat ehdottaa ideoita Vasara ry:n ympäristöystävällisyyden kehittämiseen. Vuoden lopussa Vasaran virkailijat kokoontuvat järjestön hallituksen johdolla keskustelemaan siitä, miten ympäristöohjelman tavoitteissa on onnistuttu ja miten Vasaran toiminnan ympäristöystävällisyyttä pyritään jatkossa parantamaan.

Ympäristövastaavat seuraavat ympäristöohjelman toteutumista vuoden mittaan kohdassa 3 mainittuja asioita noudattaen. Ympäristösuunnitelma päivitetään seuraavan kerran vuoden 2024 alussa. Ympäristövastaavat ovat tarvittaessa yhteydessä HYYn Ympäristövaliokuntaan.

8. VIRKAKOHTAISET OHJEET

Virkakohtaiset ohjeet lyhyesti. Virkakohtaiset ohjeet tullaan päivittämään jatkossa myös suoraan Vasaran virkaohjeisiin. Jokaisen virkailijan tulee käydä ympäristövastaavien järjestämä ympäristökoulutus, joka pohjautuu HYYn Ympäristövaliokunnan järjestöjen ympäristöohjeistukseen. Virkailijat voivat olla aina pyytää apua ympäristövastaavilta ympäristöasioihin liittyvissä kysymyksissä.

8.1. Hallopedit

Geologian opiskelijoiden hallinnon opiskelijaedustajat eivät tulosta laitos- ja tiedekuntaneuvoston kokousten esityslistoja liitteineen, vaan käyttävät niiden lukemiseen sopivia laitteita. Nykyisten kokouskäytäntöjen mukaan kokouksessa on hyväksytyä pitää esillä esimerkiksi älypuhelin, tablettia tai tietokonetta, joka mahdollistaa esityslistan ja muiden dokumenttien lukemisen.

8.2. Hallitus

Vasaran tulostusmäärä on alle 50 sivua vuodessa. Toimintakauden vaihtumiseen liittyvät dokumentit (toimintakertomus ja -suunnitelma, tilinpäätös, toiminnantarkastuskertomus jne.), esityslistat, pöytäkirjat ja muut viralliset dokumentit laitetaan sähköiseen muotoon ja ladataan Vasaran nettisivuille. Mikäli joudutaan tulostamaan, niin Vasaralla on käytössä normaalia tulostuspaperia ohuempaa paperia.

Virkailijakoulutuksen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että myös ympäristöohjelman toimintaohjeet tulevat uusille virkailijoille tutuiksi. Alina-salin ja Christina Reginan käyttökoulutuksissa ohjeistetaan, miten jätteiden lajittelu on hoidettavissa oikein. Isäntien, emäntien ja pöytäjuhlien järjestäjien tulee käydä tarvittavat koulutukset. Koulutukset ovat suositeltavia myös hallituksen jäsenille, jotta he voivat tarvittaessa auttaa tai tuurata virkailijoita.

8.3. Isännistö ja emännistö

Saunailtojen roskat lajitellaan Kattosauna Sivistyksellä Christina Reginan jäteposteissä. Juhlissa kaikki pullot ja tölkit kerätään jättesäkkeihin riippumatta siitä, ovatko ne pantillisia vai eivät.

Tarjoiluissa suositaan vegaanista lähi- ja luomuruokaa sekä Reilun kaupan tuotteita, lue kohta 6. Saunailtojen tarjoilut valmistetaan ensisijaisesti itse. Niiden tekemiseen voi pyytää tarvittaessa apua esimerkiksi sähköpostilistalla tai WhatsAppissa. Apua on yleensä saatavilla pyytämällä. Eineksiin tai vastaaviin ei siis pidä turvautua. Vältetään esimerkiksi turhaa pakkausmateriaalia sisältäviä tuotteita. Kaupoissa käydessä käytetään omia kestokasseja. Tapahtumissa syntyvät roskat lajitellaan asianmukaisesti kunkin tilan ohjeiden mukaisesti. Sitä varten tulee käydä vaadittavat tilakoulutukset (Alina-sali ja Christina Regina). Mahdollisuuksien mukaan käytetään aina kestoastioita.

8.4. Kasvisvastaavat

Kasvisvastaavat huolehtivat siitä, että opiskelijat vastaavat omalta osaltaan huoneen siisteydestä. Kierrätys hoidetaan kohdan 4.2 ohjeiden mukaisesti. Kasvisvastaavat seuraavat myös, että hallituksen ostama kahvi täyttää kohdassa 4.3 mainitut kriteerit. He myös valvovat, ettei jääkaappi täyty vanhentuneista ruoista. Kasvisvastaavien tehtäviin kuuluu lisäksi vastuu huolehtia kaikki ongelma- ja SER-jäte asiaankuuluvaan lajittelu- tai kierrätyskeskukseen. Tyhjentyneet paristot ovat tapana kerätä tietokonepöydän alla olevaan lipastoon. Tällä hetkellä Vasaran ainoat paristoja käyttävät laitteet ovat megafoni ja radiopuhelimet, joten ongelmajätettä ei käytännössä synny.

8.5. Tuutorivastaava

Uusille opiskelijoille jaetaan kaikki mahdollinen materiaali sähköisesti. Fuksitapahtumia suunniteltaessa otetaan huomioon mahdollisesti syntyvä jäte ja sen kierrätys. Fukseille on tärkeää näyttää esimerkkiä ympäristövastuullisuudesta, jotta uudet opiskelijat oppivat kestävien tapahtumien periaatteista ja niiden merkityksestä.

8.6. Työelämä-, ekskursio- ja kulttuurivastaavat

Ekskursioiden järjestämisessä suositaan paikalle tulemista käyttämällä julkista liikennettä, mikäli se on mahdollista. Erityisesti pk-seudulla julkinen liikenne on toimivaa. Mikäli ekskursioita järjestetään kauemmas, suositaan bussi- ja junayhteyksiä. Kotimaan sisällä ei lennetä. Mikäli ekskursio suuntautuu ulkomaille ja on käytettävä lentokonetta tai laivaa, niin päästöt kompensoidaan (lue kohta 6.5).

Jos ekskursiokohde järjestää tarjoiluja, ilmoitetaan heille, että tarjoilut järjestetään vegaanisena, mikäli mahdollista.

8.7. Liikuntavastaavat

Mahdollisuuksien mukaan liikuntatapahtumia voidaan järjestää ulkotiloissa, esimerkiksi puistoissa. Ulkotiloissa järjestettävät urheilumuodot ovat hyvä tapa olla luonnossa ja välttää energian kulutusta sisätiloissa.

8.8. Leppätalo- ja klusterivastaavat

Leppätalo- ja klusterivastaavat varmistavat, että Klusterilla on käytössä monipuoliset kierrätysastiat. He voivat tuoda mahdolliset puutteet esille Leppätalokomitean kokouksissa.

LIITE 1

ESIMERKKI

Esimerkki #1: Vasara myy opiskelijahuone Kasviksella kahvia. Kahvin kulutus on suhteellisen runsasta, joten on syytä ottaa huomioon, millaista kahvia opiskelijahuoneeseen ostetaan.

Taloudellinen kestävyys:

Ostettavat kahvimerkit eivät saa olla järjestölle liian kalliita. Kahvia on pystyttävä myymään tekemättä tappiota niin, ettei kahvimaksu kasva liian suureksi.

Ekologinen kestävyys:

Onko valmistajalla ympäristösertifikaatteja, ja jos on, ovatko ne kansainvälisesti uskottavia vai ns. imagonparannusmerkkejä, jotka ovat todellisuudessa vain näennäinen takuu ympäristövastuullisuudesta.

Sosiaalinen kestävyys:

Onko kyseessä hyvässä vai huonossa maineessa oleva kahvintuottaja, onko esimerkiksi vaaraa lapsityövoiman käytöstä tai kahvinviljelijöiden huonoista oloista? Onko viljelijän asemasta tietoa, saako hän raaka-aineistaan kohtuullisen korvauksen?

Kahvimerkit Kasviksella:

Vasaran käyttämät kahvimerkit vuonna 2023 ovat Löfbergs tai Paulig. Ruotsalaisella kahvintuottajalla on laaja valikoima luonnonmukaisesti viljeltyjä ja Reilun kaupan tuotteita, joiden saatavuus kaupoissa on hyvä. Löfbergs oli ehdolla vuoden 2015 Pohjoismaiden neuvoston ympäristöpalkinnon saajaksi, koska se on pannut käytäntöön laajan kestävä kehityksen strategian, joka kattaa koko kahvin tuotantoketjun ”pavusta pannuun”. Kahvi on kohtuuhintaista, eikä aiheuta opiskelijahuoneen kahvimaksulle korotuspainetta.

Paulig käyttää vain Reilun Kaupan tuotteita, luomutuotteita tai UTZ-vastuullisuussertifioitua kahvia sekä vastuulliseksi varmennetuista kumppanuushankkeista ostettua kahvia. Paulig on vuosien varrella auttanut kumppanuushankkeidensa kautta yli 100 000 kahvinviljelijää. Tällä hetkellä kumppanuushankkeita on käynnissä yhteensä 12 maassa ja uusimmat hankkeet on perustettu viime vuosien aikana Afrikkaan sekä Etelä- ja Keski-Amerikkaan. Pauligin kumppaneita ovat mm. International Coffee Partners, Coffee & Climate, Reilu Kauppa ja kahvinvientiyhtymät.